

**Завдання з музично-теоретичних дисциплін для дистанційного навчання
студентів НМАУ ім. П. І. Чайковського**

**Викладач – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри
теорії музики Філатова Тетяна Володимирівна**

**АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ
2 курс, народні інструменти**

Тема «Музичні форми західноєвропейського бароко. Фуга»

Теоретичні питання

Класифікація музичних форм. Старовинна одночастинна наскрізна форма. Старовинна двочастинна форма. Визначення, загальні принципи. Особливості побудови окремих частин. Інструментально-вокальні форми: особливості відношення до тексту, взаємодія вербального та музичного рядів. Роль фуги в історії інструментальної музики. Фуга як вища форма імітаційно-поліфонічного мистецтва. Особливості композиційної побудови фуги. Тональні та реальні відповіді. Протиставлення; утримане протиставлення його архітектонічна роль. Інтермедії. Особливості тематичного матеріалу. Типи інтермедій. Використання стрет, канонічних прийомів та складного контрапункту в фузі. Багатотемна фуга. Особливості композиційної будови. Загальні принципи тональних відношень у фугах.

Рекомендована література:

1. Кузнецов И. Теоретические основы полифонии XX века. М.: НТЦ «Консерватория», 1994.
2. Полифония: Сб. статей / Составитель и ред. К.Южак. М.: Музыка, 1975.
3. Протопопов В. Очерки из истории музыкальных форм XVI-XIX веков. М.: Музыка, 1979.
4. Протопопов Вл. Ричеркар и канцона в XVI-XVII веках и их эволюция, в сб.: Вопросы музыкальной формы, вып. 2, М., 1972.
5. Петраш А. Жанры позднеренессансной инструментальной музыки и становление сонаты и сюиты, в сб.: Вопросы теории и эстетики музыки, вып. 14, Л., 1975.
6. Холопов Ю. Концертная форма у И.С.Баха // О музыке. Проблемы анализа. М.: Сов. композитор, 1974.
7. Фраснов В. Учебник полифонии. М. : Музыка, 1987
8. Симакowa Н. Контрапункт строгого стиля и фуга. История. Теория. Практика. Учебное пособие Ч. 1. М. : Композитор, 2002

Аналітичні завдання

1. Прослухати та проаналізувати музичну форму наступних творів:

І. С. Бах. Прелюдія BWV 926

Пример 152. Бах. Прелюдія BWV 926

І. С. Бах. Французька сюїта №1. Сарабанда.

Andantino (♩. 80)

Sarabande

Menuet II

Menuet II

p

poco cresc.

dimin.

p

cresc.

poco cresc.

dimin.

p

I. С. Бах. Англійська сюїта №1. Сарабанда.

Сарабанда

Andante

mf

I. С. Бах. Benedictus (№22), Арія тенора h-moll з Меси h-moll

Viol. solo, Continuo

Nº 22. ARIE.

Violoncello solo and Continuo score, measures 1 through 12. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: the upper staff for the Violoncello and the lower staff for the Continuo. The music features a complex, flowing melody with many sixteenth and thirty-second notes, and a harmonic accompaniment in the Continuo part.

Edition Patern

W. 142

Tenor vocal score, measures 13 through 15. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: the upper staff for the Tenor voice and the lower staff for the Continuo. The Tenor part begins with a rest, followed by the lyrics "Be - ne -".

Tenor vocal score, measures 16 through 18. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: the upper staff for the Tenor voice and the lower staff for the Continuo. The Tenor part continues with the lyrics "di - ctus, be - ne - dictus qui ve - nit, qui ve - nit in no - mi - ne".

Tenor vocal score, measures 19 through 21. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: the upper staff for the Tenor voice and the lower staff for the Continuo. The Tenor part continues with the lyrics "di - ctus, be - ne - dictus qui ve - nit, qui ve - nit in no - mi - ne".

Tenor vocal score, measures 22 through 24. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of two staves: the upper staff for the Tenor voice and the lower staff for the Continuo. The Tenor part continues with the lyrics "di - ctus, be - ne - dictus qui ve - nit, qui ve - nit in no - mi - ne".

16

Do-mi-ni, qui ve-nit, be-ne-di-ctus qui ve-nit, qui

19

ve-nit in no-mi-ne Do-mi-ni, in no-mi-ne Do-mi-ni, be-ne-

23

di-ctus, be-ne-di-ctus qui ve-nit in no-mi-ne Do-mi-

Edition Peters.

N 244

26

ni.

29

Be-

32

ne-di-ctus, be-ne-di-ctus qui ve-nit in no-mi-ne

35

Do-mi-ni, be-ne-di-ctus, be-ne-di-ctus qui ve-

38

- nit in no-mi-ne Do-mi-ni, qui ve-nit in no-mi-ne Do-mi-

Edition Peters.

8°46

41

ni, be-ne-di-ctus, be-ne-di-ctus qui

44

ve-nit in no-mi-ne Do-mi-ni, qui ve-nit, qui ve-nit in

47

no-mi-ne Do-mi-ni. [♯]

50

(73)

47. 120. 17

no - ni-ne Do - mi - ni. [Φ]

50

53

56

І. С. Бах. Страсті по Матфею

166 № 63. CHORAL. CORO I. II. Soprano con Fl. ed Ob.

SOPRANO.
ALTO.
TENORE.
BASSO.

1. O Haupt voll Blut und Wunden, voll Schmerz und voll - ler Hohn! O Haupt, zu Spott ge -
2. Du ed - les An - ge - sich - te, vor dem... sonst schrickt und scheut das gro - ße Welt - ge -
bun - den mit ei - ner Dor - nen - kron! O Haupt, sonst schön ge - zie - ret mit
rich - te, wie bist du so be - speit! Wie bist du so er - blei - chet, wer
höchster Ehr' und Zier, jetzt a - ber hoch schimpf - ret: ge - grü - ßet seist du... mir!
hat dein An - gen - licht, dem sonst kein Licht nicht glei - chet, so schänd - lich zu - ge - richt'?

Проаналізувати та надати у вигляді схем зображення форм поліфонічних творів І. С. Баха – Фуга ре-мінор, Фуга до-мінор з 1 тому ХТК

Практичне завдання:

1. На основі даної теми побудувати експозицію фуги, починаючи з середнього голосу.

ТЕМА «Варіаційна форма»

Теоретичні питання

Поняття варіації, варіантність, варіювання, варіантний розвиток. Визначення форми тема з варіаціями. Тема з варіаціями: типи тем (жанрові та структурні особливості). Методи варіювання теми. Типи варіацій. Варіації на *basso ostinato*. Загальні особливості варіювання *basso ostinato*. Властивості теми. Методи розвитку теми. Етапи еволюції. Класичні варіації. Загальне визначення класичних варіацій. Структурні та жанрові особливості теми. Методи варіювання. Фактори об'єднання циклу в творчості Гайдна, Моцарта, Бетховена. Романтичні або вільні варіації. Історичні прототипи. Критерії визначення. Методи варіювання. Особливості об'єднання циклу. Роль фіналів. Варіації на *soprano ostinato* або глінкінські. Походження. Методи змінення теми. Багатотемні варіації: передумови та типи. Мелодико-остинатні варіації. Варіації в музиці XX ст. та їх різновиди.

Рекомендована література:

1. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
2. Протопопов В. Вариационные процессы в музыкальной форме. – М.: Музыка, 1967.
3. Протопопов В. Очерки из истории музыкальных форм XVI-XIX веков. – М.: Музыка, 1979.
4. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
5. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – Спб.: Лань, 1999.
6. Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. Вариационная форма: Учебник. – М., 1974.

Аналітичні завдання

Прослухати наступні твори та проаналізувати музичну форму:

І.С.Бах. Чакона з Партити № 2 для скрипки соло ре минор

А. Кореллі. Соната № 12 ор. 5 для скрипки і клавесина «Варіації на іспанську фолію»

VIOLINE.

PIANOFORTE.

Adagio.

Adagio.

Allegretto.

Allegretto.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

И. С. Бах. Месса си минор. № 16 Crucifixus

Nº 16. CHOR.

2 Fl. Viol. I/II Va. Continuo

Sopr. II.
Alt.
Ten.
Bass.

Fl.
Viol.

6

fi - xus, cru - ci - fi - xus,
Cru - ci - fi - xus,
Cru - ci - fi - xus, cru - ci - fi - xus,
Cru - ci - fi - xus, cru - ci -

12

A

cru - ci - fi - xus e - ti - am pro no - bis,
cru - ci - fi - xus, cru - ci - fi - xus e - ti - am pro
cru - ci - fi - xus,
fi - xus, cru - ci - fi - xus,

B

cru-ci-fi-xus e-ti-am pro-no-bis,
e-ti-am pro no-bis sub-xus e-ti-am pro no-bis
e-ti-am pro no-bis e-ti-am pro no-bis

C

no-bis sub Pon-ti-o Pi-la-to, pas-sus et se-pul-tus
est, pas-sus et se-pul-tus
est, pas-sus et se-pul-tus

sus et se-pul-tus est, pas-sus et se-pul-tus
est, pas-sus et se-pul-tus
est, pas-sus et se-pul-tus

98 [36] **D**

est; cru - ci - fi - xus e - ti - am pro - no - bis

est; cru - ci - fi - xus e - ti - am pro

est; cru - ci - fi - xus

est; cru - ci -

sub Pon - ti - o Pi - la - to, pas - sus et

no - bis sub Pon - ti - o Pi - la - to, pas - sus et se - pul - tus,

e - ti - am pro no - bis, pas - sus et se -

fi - xus e - ti - am pro no - bis, pas - sus

E

se - pul - tus est, se - pul - tus est, se - pul - tus est.

se - pul - tus est, pas - sus et se - pul - tus est.

pul - tus est, se - pul - tus, se - pul - tus est.

et se - pul - tus est, se - pul - tus est, et se - pul - tus est.

die.

Практичне завдання

Створити варіації на витриману мелодію з гармонічною фігурацією за наступним зразком:

СОЛЬФЕДЖІО

1 курс, народні інструменти

Тематика занять змістового модуля №3 «Багатоголосна фактура»

Багатоголосна гармонічна фактура. Різновиди та теситурні особливості хорового багатоголосся. Складні види багатоголосної фактури. Акордово-гармонічна, підголосочна поліфонічна, імітаційно-поліфонічна та змішані типи фактури. Гармонічна вертикаль в поліфонічній музиці. Триголосні диктанти поліфонічного складу.

Практичні завдання

Багатоголосся. Спів двоголосних та триголосних поліфонічних творів І. С. Баха, обробок народних пісень та хорових творів українських композиторів.

Одноголосся. Спів мелодій з наданих збірників. Островський, №№132-150.

Романси. Спів вокальних творів вітчизняних і зарубіжних композиторів-класиків.

Методична література

1. Незванов Б. Интонирование в курсе сольфеджио / Борис Александрович Незванов .Л.: Музыка, 1985. 184 с.
2. Лятошинський Б. Українські народні пісні в обробці Лятошинського. Для вокального дуету в супроводі фп.; Для хору без супроводу. К.: Музична Україна, 1973. 180 с.
3. Максимов С. Е. Сольфеджио для вокалистов / Семен Емельянович Максимов .М.: Музыка, 1984. 203 с.
4. Островский А. Л., Соловьев С. Н., Шокин В. П. Сольфеджио. – Вып.2: Редактор И. Тарасова. М.: Музыка. 172 с.

5. Ревуцький Л. Народні пісні. Для голосу в супроводі фортепіано / Лев Михайлович Ревуцький. К.: Музична Україна, 1975. 40 с.

6. Сольфеджіо. Часть 1. Одноголосие. Составители Б. Калмыков и Г. Фридкин / Борис Васильевич Калмыков и Григорий Абрамович Фридкин. Л.: Музыка, 1985. 143 с.

7. Сольфеджіо. Часть 2. Двухголосие. Составители Б. Калмыков и Г. Фридкин / Борис Васильевич Калмыков и Григорий Абрамович Фридкин. М.: Музыка, 1987. 110 с.

8. Фридкин Г.А. Чтение с листа на уроках сольфеджіо: Учебное пособие для ДМШ / Григорий Абрамович Фридкин. М.: Музыка, 1982. 128 с.

Приклад музичних творів для ансамблевого співу (у супроводі фортепіано і без супроводу)

Вокальные квартеты для мужских голосов. М., 1966.

Дуэты зарубежных композиторов. М., 1964.

Даргомыжский А. «Русалка». Мужской хор «Дико, страшно взор его блуждает.

Лассо О. Эхо.

Мендельсон Ф. Лес.

Песни для вокальных ансамблей. Вып. 1-8. М., 1965-1968.

Ребиков Б. Горные вершины. (женский хор)

Рубинштейн А. Месть. (мужской хор)

Танеев С. Веселый час (мужской хор)

Трио русских композиторов. М., 1968.

Чайковский П. Что смолкнул веселия глас? (мужской хор)

Шуберт Ф. Любовь (мужской хор)

Шуман Р. Цыгане.

Романси С. Рахманінова, Е. Гріга, М. Римського-Корсакова, К. Дебюссі (за власним вибором).

ГАРМОНІЯ

1 курс, народні інструменти Тематика занять змістового модуля №3 «Розширена мажоро-мінорна система»

Теоретичні питання

Тема 9. Розширена мажоро-мінорна система: акордика, логіка тонального руху.

Мажоро-мінорна система як шлях ускладнення діатонічної системи. Шляхи взаємопроникнення ладів. Ускладнення мажору співзвуччям однойменного

мінору (dur-moll). Ускладнення мінору співзвуччям однойменного мажору (moll-dur). Переважання однієї з двох тонік. Побічні домінанти в мажоро-мінірі. Співвідношення паралельних тональностей. Тризвук VI низького щаблю. Умови його використання. Інші види мажоро-мінорних систем. Однотерцеві системи: особливості функцій них зв'язків, логіка гармонічного руху.

Тема 10. Принципи модуляційних переходів у розширеній мажоро-мінорній системі.

Модулюючі секвенції. Модуляція за допомогою тризвуку VI низького ступеня: загальні положення, способи переходу. Модуляція за допомогою неаполітанського акорду: загальні положення, умови використання. Модуляція за допомогою однойменної тоніки: умови використання, способи переходу. Модулюючі секвенції: визначення, побудова ланки секвенції, пересування мотиву, зони використання секвенції.

Завдання для самостійної роботи (тема 9)

1. Розв'язання задачі з використанням однойменної мажоро-мінорної системи (наприклад, Асєєв І. Збірник задач з гармонії. К., 1981; Можжевєлов Б. Мелодии для гармонизации. Л., 1982; Мутли А. Сборник задач по гармонии. М., 1986; Мясоєдов А. Задачи по гармонии. 3е изд. М., 1981).
2. Гра різних типів секвенцій з використання акордів різних типів мажоро-мінорних систем (наприклад, Ф. Шуберт “Приют”, такти 15-17; Ф. Шуберт “Серенада”, такти 10-12 з кінця твору; Ф. Ліст Сонет Петраркі № 104, такти 15-17; Ф. Шопен Вальс ля-мінор, епізод Ля-мажор).
3. Проаналізувати Прелюдії “Кроки на снігу” та “Дівчина з волоссям кольору льону” К. Дебюссі, “Собакевича” з “Чотирьох музичних малюнків” М. Сільванського, звертаючи увагу на логіку тональних планів та особливості ладотональної організації.

Рекомендована література (до теми 9)

1. Бершадская Т. Лекции по гармонии. Л., 1985.
2. Григорьев С. Теоретический курс гармонии. М., 1981.
3. Мясоєдов А. Учебник гармонии. М., 1980.
4. Способин И. Лекции по курсу гармонии. М., 1969.
5. Тюлин Ю., Привано Н. Учебник гармонии. М., 1986.
6. Холопов Ю. Гармония. Теоретический курс. М., 1988.

Завдання для самостійної роботи (тема 10)

1. Створення гармонічного процесу за моделлю побічної партії 1 ч. Сонати № 23 Л. Бетховена; головної партії 1 ч. Симфонії № 4 П. Чайковського.

2. Проаналізувати “Осіньну пісню”, “Баркаролу”, “Святки” з циклу “Пори року” П. Чайковського, “Буре” До-мажор, “Менует” Мі бемоль-мажор, “Пасакалію” соль мінор (вар.15-16) з “11 етюдів у формі старовинних танців” В. Косенка, звертаючи увагу на логіку тональних планів та особливості виконання модуляції.

Рекомендована література (тема 10)

1. Бершадская Т. Лекции по гармонии. Л., 1985.
  2. Григорьев С. Теоретический курс гармонии. М., 1981.
  3. Мясоедов А. Учебник гармонии. М., 1980.
  4. Способин И. Лекции по курсу гармонии. М., 1969.
  5. Тюлин Ю., Привано Н. Учебник гармонии. М., 1986.
- Холопов Ю. Гармония. Теоретический курс. М., 1988.

СОЛЬФЕДЖІО

4 сольний спів, вечірня форма навчання

Тематика занять змістового модуля №8 «Інтонаційні практики розширеної тональної системи. Хроматика. Модуляції»

Теоретичні питання

Тема. *Мажоро-мінорні явища.*

Тема. *Мажоро-мінор в романсах композиторів романтичної доби.*

Практичні завдання

1. Спів одноголосного прикладу з художньої літератури, що репрезентує матеріал, який вивчається. Островський, №№ 125-140.
2. Спів одного з пройдених протягом семестру романсу з супроводом (за вибором студента).

Рекомендована методична література

1. Качалина Н. С. Сольфеджио. Вып. 2 / Н. С. Качалина М.: Музыка, 1982. 120 с.
2. Островский А. Сольфеджио. Вып. 2 / А. Островский, С. Соловьев, В. Шокин. 5-е изд. М.: Советский композитор, 1977. 176 с.
3. Способин И. Сольфеджио. Двухголосие и трехголосие / И. Способин. М.: Музыка, 1982. 135 с.

4. Чайковский П. Избранные романсы / П. Чайковский. М.: Музыка, 2004. 64 с.

Обробки народних пісень та романси Б. Лятошинського.

СОЛЬФЕДЖІО

1 магістри, сольний спів, іноземці

Теоретичні питання

Тема 1. Техніка модуляції у споріднені тональності
Тема 2. Секвенції

Практичні завдання

1. Спів одноголосного прикладу з художньої літератури, що репрезентує матеріал, який вивчається.
2. Спів одного з пройдених романсів з супроводом (за вибором студента).

Рекомендована методична література

3. Островский А. Сольфеджио. Вып 2 / А. Островский, С. Соловьев, В. Шокин. 5-е изд. М.: Советский композитор, 1977. 176 с.
4. Способин И. Сольфеджио. Двухголосие и трехголосие / И. Способин. М.: Музыка, 1982. 135 с.
5. Чайковский П. Избранные романсы / П. Чайковский. М.: Музыка, 2004. –64 с.